

Yhteenvetosivu:

Lausuntokierros sosiaalihuollon sisällöllisistä asiakasasiakirjarakenteista (5/6)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sote-tieto ja -tiedonhallinta -yksikkö pyytää lausuntoa sosiaalihuollon asiakasasiakirjarakenteista. Tämä viides sisällöllinen lausuntokierros koskee vammaispalveluja ja päihdehuoltoa.

Lausuttavia asiakasasiakirjarakenteita kannattaa tarkastella yhdessä asiakkuusasiakirjan kanssa, jossa ylläpidetään asiakkaaseen liittyviä perustietoja. Myös asiakkuusasiakirjan rakenne löytyy Sosmeta-palvelusta ja siitä saa lisätietoja julkaisusta "Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille".

Lausuttavia asiakasasiakirjarakenteita on 27 kpl ja ne on jaoteltu kahteen osioon, joista voit vastata molempiin tai vain toiseen. Kysymyksessä 3 voit hypätä suoraan haluamaasi osioon, mutta voit senkin jälkeen liikkua kyselylomakkeessa eteen- ja taaksepäin. Jokaisen osion lopussa voit palata alkuun, jatkaa kyselyä tai siirtyä lähettämään vastauksesi.

Voit tarvittaessa keskeyttää vastaamisesi, jolloin saat sähköpostiisi linkin, jolla voit palata vastauslomakkeellesi.

Vastattuasi kyselyyn muista painaa kyselyn lopussa olevaa Lähetä-painiketta. Saat vahvistuksen vastaamisestasi ja voit vielä halutessasi tallentaa vastauksesi itsellesi.

Vastausaikaa on 11.11.2020 asti.

Tähdellä merkityt kohdat ovat pakollisia.

1. Yhteystiedot *

Etunimi	Anne
Sukunimi	Saarinen
Sähköposti	anne.saarinen@tukiliitto.fi
Yritys / Organisaatio	Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

2. Vastaukseni edustavat organisaation virallista kantaa *

Kyllä

3. Voit vastata osio kerrallaan painamalla sivun alareunassa seuraava- vaihtoehtoa. Voit myös siirtyä suoraan haluamaasi asiakirjakokonaisuuteen valitsemalla jonkun alla olevista vaihtoehdoista. Voit senkin jälkeen liikkua kyselyssä eteen- tai taaksepäin.

Vammaispalvelujen asiakirjat

Vammaispalvelujen asiakirjat

**4. Vammaispalvelujen palvelutarpeen arvio
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

5.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Yleisesti ottaen sekä palvelutarpeen arvio että palvelusuunnitelma on muotoiltu ajatellen vammaista aikuista henkilöä. Vammaisen lapsi elää ja kehittyy kuitenkin aina osana perhettään. Yksittäisen lapsen tuen tarpeiden tarkastelu kiinteässä yhteydessä perheen hyvinvointiin, voimavaroihin ja palvelutarpeisiin olisi siksi olennaisen tärkeää, eikä se tällä lomakkeella juurikaan ole mahdollista. Kysymyksiä tulisikin muotoilla ja lisätä siten, että myös lapsen näkemys tulisi kuulluksi, hänen kehitysvaiheensa mukaiset tarpeet huomioiduiksi ja siten, että ShL 43§ mukaisessa läheisverkoston kartoituksessa esiin tulevat läheisten tarpeet otettaisiin huomioon palveluiden kokonaisuutta suunniteltaessa. Arvioinnissa on tärkeää näkyä niin lapsen kuin aikuisenkin vammaisen henkilön kokonaistilanne, eikä arviossa vielä tarvitse niinkään kiinnittää huomiota siihen, minkä lain perusteella palveluja voidaan myöntää. Sekä arvion että suunnitelman tulisi myös alkaa vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen perheensä kuvauksella kokonaistilanteestaan ja elämäntilanteeseen ja tulevaisuuteen liittyvistä tavoitteista. [

Rakenteissa tulisi kiinnittää huomiota käsitteiden ja lauserakenteiden helppoon ymmärrettävyyteen. Sähköisestä arkistosta asiakirjoja lukee hyvin usein henkilö, jolla on eri tavoin ymmärtämisen tai lukemisen haasteita. Erityisesti erilaiset koodit ilman selityksiä ovat vaikeita. Vaikeasti ymmärrettävä otsikot ja kirjaukset lisäävät yhteydenottoja lomakkeen laatijaan. [

Arviossa ja palvelusuunnitelmassa on useita päällekkäisiä asiakohtia, joissa tulisi huomioida sekä vaadittu työmäärä että asiakkaan kuormitus samoja asioita yhä uudelleen esiin tuotaessa. Niiden otsikot eivät myöskään loogisesti ole toisiaan vastaavia eri lomakkeissa. Tietojen tulisi esim. tarvittaessa siirtyä arviosta suunnitelmaan automaattisesti varsinaisessa asiakastietojärjestelmässä asiakkaan näin halutessa. Jo asiakkuudessa olevalle voisi olla yhdistetty arvion ja suunnitelman lomake, tai sitten ohje, että erillistä arviolomaketta ei tarvitse täyttää, vaan tarvittavat tiedot voidaan kuvata palvelusuunnitelmassa. [

Omaisien käsite on vanhahtava ja sen tilalla tulisi tilanteen mukaan käyttää läheisen käsitettä. Asiakirjarakenteissa tulee kuitenkin myös varmistaa, että läheisistä ja heidän roolistaan käytetään ilmaisuja, jotka vastaavat lakia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista ja muuta oleellista läheisen asemaa käsittelevää lainsäädäntöä. [

Asiakirjarakenteissa on suhteellisen paljon muutettavia tai lisättäviä kohtia. Suuren muutostarpeen vuoksi ehdotamme, että vammaispalvelujen asiakirjarakenteista järjestettäisiin vielä toinen lausuntokierros sen jälkeen, kun rakenteita on muokattu vammaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien antamien kommenttien pohjalta. [

Huomioita yksittäisistä asiakirjan kohdista: [

Asiakirjan tulisi sisältää kirjauskohta, jossa kerrotaan millä tavalla asiakasta on autettu valmistautumaan palvelutarpeen arvioon. Tämä voisi olla kyllä/ei valinta tekstikentällä lisättyinä. [

Arvioon tarvitaan kirjaus myös siitä, millä tavalla asiakasta on tuettu mielipiteen muodostamisessa sekä valintojen ja päätösten tekemisessä, jos asiakkaalla on niissä vaikeuksia. [

Kohdissa 15 ja 16 oikeudesta erityiseen tukeen tulisi mukana olla myös asiakkaan itsensä tai hänen läheisensä näkemys erityisen tuen tarpeen edellytysten täyttymisestä. Tässä asiakirjarakenteessa asiasta myös päätetään melko aikaisessa vaiheessa, jolloin työntekijällä ei välttämättä ole vielä riittävästi tietoa asiakkaan tilanteesta. [

Kohdassa 21 tarpeelliset tiedot asumisesta. Ilmaisuu on epäselvä ja sitä tulisi tarkentaa. [

Kohdassa 26 diagnoosin kirjaamisessa tulisi ottaa huomioon myös asiakkaan tai tarvittaessa hänen läheisensä näkemys siitä, onko diagnoositieto välttämätön asiakkaan saaman palvelun kannalta. Esim. tiettyä diagnoosia ei ole hyvä vielä tässä arviointivaiheessa pelkästään työntekijän näkemyksen perusteella rajata pois, jos asiakas toivoo sen mukaan ottamista. [

28: Toimintakyvyn kuvaus on hyvä aloittaa voimavarojen ja vahvuuksien kuvaamisella. Toimintakyvyn arvioinnissa tulisi olla vahvemmin näkyvissä YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen määritelmä vammaisuudesta ja sitä peilaava arvio toimintakyvystä. Esim. Thl:n ylläpitämä Vammaispalvelujen käsikirja toteaa vammaisuuden käsitteestä vammaissopimuksen periaatteiden mukaisesti näin: "Vammaisuus ei ole toimintarajoitteisen henkilön oma ominaisuus, vaan koostuu niistä esteistä ja rajoitteista, jotka syntyvät suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan." (<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisuus>) Myös ICF -luokitus korostaa tätä vuorovaikutteista suhdetta, ja palvelutarpeen arvioissa kyseisestä ajattelutavasta on apua esimerkiksi sosiaalihuoltolain 4§ mukaisen asiakkaan edun arvioinnissa sekä riittävien sosiaalipalvelujen määrän ja järjestämistavan arvioinnissa. [

6. Vammaispalvelujen palvelusuunnitelma
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

7. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Palvelusuunnitelman kohtien tulisi loogisesti vastata edellä arvioissa käsiteltyjä otsikkoja ja täydentää niitä näkemyksillä ja suunnitelmilla tarvittavista palveluista. Suunnitelman tulisi myös alkaa vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen perheensä kokonaistilanteen ja elämäntilanteeseen liittyvien tavoitteiden kuvaamisella. Lapsen ollessa kyseessä tulisi suunnitelmasta käydä ilmi, että lapsen hyvinvoinnin tukemista suunnitellaan perheen kokonaistilanne huomioon ottaen. [

Kohta 15: Kohta on syytä käyttää erityisesti myös silloin, jos kyseessä on puhevammaisen henkilö. Lisäksi tulisi käyttää käsitettä erityishuollon tarpeessa oleva (tai sitä hakeva) henkilö. Tässä kohdassa tulisi myös kirjata auki, miten asiakkaan omaa tahtoa on selvitetty, sillä kommunikaation onnistuminen on olennainen avain itsemääräämisoikeuden toteutumiseen. Kirjaus tarvitaan myös siitä, millä tavalla asiakasta on tuettu mielipiteen muodostamisessa sekä valintojen ja päätösten tekemisessä, jos niissä on haasteita. [

Kohta 18: Ilmaisui "Sairaudella tarkoitetaan psykofyysisen rakenteen tai toiminnan poikkeavuutta, joka aiheuttaa tilapäistä tai pysyvää haittaa sekä siihen liittyviä tunteita ja reaktioita" kaipaava avaamista. Voisiko tämän kertoa ymmärrettävämällä kielellä? [

Muun muassa kohdissa 21 ja 25 voisi tekstiä muotoilla heijastamaan Yk:n vammaisten oikeuksien sopimuksen käsitystä vammaisuudesta. Esim. "Mikäli henkilö on työ- tai opiskeluiässä, tieto asiakkaan mahdollisesta työstä tai opiskelupaikasta sekä mahdollisesti niihin liittyvistä toimintakyvyn rajoitteista sekä siitä miten työhön tai opiskeluun liittyvät asiat on hoidettu." Tämä voisi olla kuvattu näin: Mikäli henkilö käy ansiotyössä tai opiskelee, tieto asiakkaan työstä tai opiskelupaikasta ja kuvaus siitä, miten niiden toteuttamisessa huomioidaan asiakkaan toimintakyvyn asettamat tarpeet. [

37 ja 38: Numeraalista arviota ei pääsääntöisesti voi tässä käyttää. Se on hyvin vaikeasti ymmärrettävä ja hankala tulkita. Sillä on myös riskinä muodostua uudeksi mittariksi, jota hiljaisena tietona hyödynnetään esim. palvelujen myöntämisen kriteerinä. [

47: Suunnitellusta palvelusta tulee kertoa myös aiottu järjestämistapa ja asiakkaan näkemys järjestämisestä sisältäen asiakkaan arvion siitä, onko järjestämistapa hänen etunsa ja mielipiteensä mukainen. Näin asiakkaan osallisuus palvelujen järjestämistavan valinnassa vahvistuisi. [

53: Tässä kohdassa mainitaan se, jos itsemääräämisoikeuden tukemista suunnitellaan tarkemmin vammaispalvelun toteuttamissuunnitelmassa esim. asumisen osalta. [

54: Yhteisruokailun välttäminen on näkemyksemme mukaan paremminkin tavanomaista, laadultaan hyvää aistiyliherkälle sopivaa sosiaalihuoltoa kuin esimerkki kohtuullisesta mukautuksesta. Kohtuullisen mukautuksen esimerkkinä voisi olla vaikkapa rokotuksen toteuttaminen erityishuollon yksikössä, jos asiakas ei aistiyliherkkyyden vuoksi pysty osallistumaan joukkorokotuksiin yhteisessä isossa tilassa, vaan kokee sen ahdistavaksi. [

55: Tähän voisi keinojen lisäksi kirjata, jos asiakkaan itsemääräämisoikeuden tukemista ja sen keinoja on käsitelty moniammatillisessa asiantuntijatiimissä sekä ryhmän keskeiset näkemykset asiasta kehitysvammalain 42 a§ ja 42 b§ mukaisesti. [

69: Jos oikeudet ja velvollisuudet jne. on kuvattu vain suullisesti, kirjataan, mitä on käyty läpi. Esim. mitkä seikat vaikuttavat jonkin palvelun myöntämiseen, jos asiakkaan on tarkoitus tehdä hakemus palvelusuunnitelman laatimisen jälkeen. [

Tähän kohtaan tulisi myös lisätä maininta, jos työntekijä on palvelusuunnitelmapalaverin lopuksi asiakkaan suullisen hakemuksen perusteella kirjannut järjestelmään hakemukset tarvittavista palveluista. [

70: Tähän voisi lisätä ohjeen siitä, että kohta täytetään vasta sitten, kun asiakas on päässyt lukemaan valmiiksi kirjoitetun suunnitelman. Pelkällä suullisella käsittelyllä asia ei useinkaan ole selkeä.

8. Vammaispalveluhakemus

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

9. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Kohdan 30 tiedot toistuvat sekä arvioissa, suunnitelmassa että hakemuksessa. Tätä prosessia tulisi helpottaa, jotta asiakas ja hänen perheensä eivät tämän vuoksi turhaan kuormittuisi. [

33: Asiakas ei aina tiedä toivomansa palvelun nimeä, koska hakemus voi olla ensimmäinen asiakirja, jolla palvelujen myöntäminen lähtee liikkeelle. Siksi voisi olla vaihtoehtona myös jokin sanallinen kuvailu siitä, mihin asiaan tarvitsee apua, ja sen muotoa sitten yhdessä suunniteltaisiin. [

44 ja 45: Näiden kohtien tarkoitus on hieman epäselvä, kun ne ovat hakemuksessa. Voiko "kyllä" -vastauksen tulkita siten, että asiakas saa jo tarvitsemansa avun esim. perheenjäseneltä, vaikka olisi tällä hakemuksella hakemassa sitä toteutettavaksi vammaispalveluna. Läheisen antamaa apua annetaan usein siksi, että muuta vaihtoehtoa ei ole tarjolla, vaikka sitä toivottaisiin. Parempi sanamuoto voisi olla: Hakija tarvitsee apua jokapäiväisissä toiminnoissa; kyllä/ei, ja täydennyksenä: Miten tarvittava apu on tällä hetkellä järjestetty? Tämän kysymyksen vastauksessa tulee tuesta huolehtivalle perheenjäsenelle mahdollistaa sen kuvaaminen, miten tuen toteuttaminen vaikuttaa hänen omaan kuormittuneisuuteensa ja esimerkiksi mahdollisuuteen tehdä ansiotyötä tai nukkua öisin. [

46: Nämä tiedot voisivat asiakastietojärjestelmässä siirtyä arviosta tai suunnitelmasta, jos ne on laadittu.

10. Päätös erityishuolto-ohjelmasta

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☒	☐	☐	☐	☐

11. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Tämän asiakirjan ohjeissa mainitaan: " Erityishuolto-ohjelmaan kuuluvista palveluista tehdään erilliset päätökset kehitysvammaisten erityishuollon palvelusta." Erityishuolto-ohjelma toisin sanoen sisältää jo erityishuoltoon kuuluvat palvelut ja on lain mukaan päätös siihen kirjattujen palveluiden myöntämisestä. Niistä kuitenkin ohjataan tekemään erilliset päätökset, jotka ovat siten päällekkäisiä erityishuolto-ohjelman kanssa. Mikä on näiden kahden päätöstyypin suhde toisiinsa, kun asiakirjan ohjeissa myös mainitaan, että jos erityishuolto-ohjelma on myönteinen, kenttään kirjataan asiakkaalle myönnettävät erityishuollon palvelut? Tätä toimintaprosessia tulee selkeyttää myös osana asiakirjarakenteiden ohjetta. [

Asiakirjassa käytettyjen käsitteiden tulee vastata kyseisen lain määritelmiä. Johdantotekstissä mainitun kehitysvammaisen henkilön tilalla siis erityishuollon palvelujen tarpeessa oleva henkilö (, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluja) kuten kehitysvammalaki 1§ toteaa. Muussa tapauksessa tämän asiakirjan muotoiluilla on riski tiukentaa erityishuollon palvelujen myöntämisedellytyksiä lakia ja oikeuskäytäntöä suppeammaksi. [

**12. Päätös kehitysvammaisten erityishuollon palvelusta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☒	☐	☐	☐	☐

13. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Ohjeessa todetaan: "Palvelunjärjestäjän päätös siitä, myönnetäänkö sosiaalihuollon asiakkaalle kehitysvammaisten erityishuolto-ohjelmaan kuuluva sosiaalipalvelu." Jos tietty palvelu kuuluu erityishuolto-ohjelmaan, niin eikö silloin jo ole myönnetty palvelu? Tämä asiakirjarakenne voisi siis olla tarpeellinen lähinnä kielteisten päätösten osalta, tai yksittäisenä määräaikaisena erityishuollon päätöksenä, joka täydentää pieneltä osin jo myönnettyä erityishuolto-ohjelmaa. [

Tässä yhteydessä tulisi kehitysvammalain mukaisesti myös käyttää ilmaisua erityishuolto-ohjelma ilman, että alkuun lisätään sana kehitysvammaisten. Näin siksi, ettei asiakirjarakenne itsessään jälleen tiukentaisi tulkintaa erityishuollon palvelujen myöntämisedellytyksistä.

14. Vammaispalvelupäätös

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☐	☐	☒	☐

15. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Päätöksessä tulisi olla perustelukohta myös sille, jos palvelu myönnetään määräajaksi. ShL 38§: Henkilöille, joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään siten, että turvataan palvelujen jatkuvuus, ellei palvelujen muuttaminen ole asiakkaan edun mukaista.

16. Vammaispalvelujen toteuttamissuunnitelma
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

17. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Toteuttamissuunnitelman laatimista pidämme tarpeellisena, mutta palvelusuunnitelman ja vammaispalvelujen toteuttamissuunnitelman rooleista ja keskinäisestä suhteesta tarvittaisiin kuitenkin tarkentavia ohjeita. [

Tähänkin asiakirjaan tulisi asiakastietojärjestelmässä siirtyä päällekkäiset kohdat aiemmista asiakirjoista, jos asiakas näin toivoo. [

Kohta 15: lisätään viittaus myös puhevammaiseen henkilöön. [

29: Terminä tulee käyttää käsitettä päätöksenteossa ja valinnoissa tukeminen, ja tuetun päätöksenteon termillä taas viitattaisiin sen nimiseen palveluun. [

30: Esimerkki ruokailujärjestelyistä kohtuullisena mukautuksena ei vastaa nykyistä lainsäädäntöä, vaan tässä esimerkissä kyse on tavanomaisesta, laadultaan hyvästä sosiaalihuollosta. Tämä esimerkki tulisi poistaa. Myöskään fyysisten tilojen esteettömyys ei nähdäksemme ole varsinainen kohtuullinen mukautus, vaan se on osa esteettömyysasetuksen edellyttämää palvelu- tai asuinrakennuksessa huomioitavaa esteetöntä rakennustapaa tai tarvittaessa vammaispalvelulain mukaisesti korvattavia asunnon muutostöitä. [

31: Tämä kohta on erittäin keskeinen esimerkiksi kehitysvammaisten henkilöiden asumisen suunnittelussa, ja sen sisältöä ja rakennetta tulisikin tarkentaa. Tältä osin on myös syytä tarkentaa toteuttamissuunnitelman suhdetta palvelusuunnitelmaan, jossa nämä asiat KVL 42 a §:n mukaisesti tulisi olla. Esimerkkien luettelemisen sijaan voisi toteuttamissuunnitelman rakenteisiin luoda kirjaamisohjan tekijöistä, jotka kyseisen henkilön kohdalla ennaltaehkäisevät rajoitustoimenpiteiden tarvetta eli luovat helposti hahmotettavaa, ennakoitavaa, hallittavissa olevaa, mielekästä ja asiakkaan näkökulmasta turvalliseksi koettua arkea. Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ohjattaisiin siis pohtimaan laajana kysymyksenä.

**18. Hakemus tahdosta riippumattomasta erityishuollosta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☐	☒	☐	☐

19. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Tässä asiakirjassa lukijalle ymmärrettävä teksti on erityisen tärkeää, koska taustalla yleensä on jollakin tapaa kriisiytynyt tilanne tai ainakin erilaiset näkemykset tahdosta riippumattoman erityishuollon tarpeesta. ☐

Kehitysvammaisten Tukiliiton näkemys tahdosta riippumattoman erityishuollon järjestämisestä on kuitenkin pääsääntöisesti kielteinen, ja katsomme, että sosiaalihuollon palvelujen pitäisi vastata asiakkaan avun ja tuen tarpeisiin tavalla, joka ennaltaehkäisee tahdosta riippumattoman erityishuollon tarpeen.

20. Päätös tutkimuksesta tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytysten selvittämiseksi

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

21. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

17: asiakkaan kuuleminen. Asiakkaan kuulemisessa tulee myös kirjata, millaisilla keinoilla asiakkaan mielipidettä on selvitetty ja millaista tukea hän on saanut näkemyksensä tuottamiseen. Tarkemmin tämä on mahdollista tuoda esiin erillisessä kuulemisasiakirjassa, mutta sen rakennetta ei tässä ole nähtävissä, ja jää hieman epäselväksi, tuleeko sen olla nähtävissä sosiaalihuollon kansallisessa arkistossa. [

Korostamme myös, että tahdosta riippumattomassa erityishuollossa on mahdollista selvittää myös vaikeasti kehitysvammaisen ihmisen kokemus tilanteesta ja hänen näkemyksensä tahdosta riippumattoman hoidon ja tutkimuksen toteuttamisesta, vaikka hän ei suoraan päätöksen lainmukaisiin perusteluihin pystyisikään ottamaan kantaa.

22. Lausunto tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytyksistä (1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

23. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Ymmärrettävän sisällön osalta kts. kohta 19 perustelut. [

21 ja 24: Asiakkaan ja lainmukaisen läheisen tai laillisen edustajan kuulemisessa tulisi myös kuvata, millä tavalla heitä on tuettu näkemyksen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. Jos asiakkaan mielipide perustuu läheisten arvioiman näkemyksen lisäksi puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiomenetelmiin, tulisi ne kuvata ja lyhyesti selvittää, mitä niiden sisältönä arvioidaan olevan. [

Lisäksi kts. edellä kohdassa 21 kommentit kuulemisiasiakirjasta.

**24. Päätös tahdosta riippumattomasta erityishuollosta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

25. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Päätöksen välittömän täytäntöönpanon osalta tulisi lisätä tarkemmat ohjeet, jotka varmistaisivat lainmukaisen toiminnan ja asiakkaan oikeusturvan.

**26. Päätös tahdosta riippumattoman erityishuollon lopettamisesta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

27.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

kts. edellä kommentit kuulemisasiakirjoista.

31.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

13: Asiakkaan kuulemisesta tulisi kirjata se, millaisilla kommunikaatiokeinoilla hänen näkemystään on selvitetty sekä millä tavalla häntä on tuettu näkemyksen muodostamisessa. [

Asiakirjaan tulisi lisätä kohta, johon kirjataan tietoja ennaltaehkäisevien toimien riittävydestä ja arvio niiden muuttamisen tai lisäämisen tarpeesta suhteessa edellä olleeseen vammaispalvelun toteuttamissuunnitelmaan. [

Jos asiantuntijoiden arviot on annettu puhelimitse, tulisi asiakirjassa kuitenkin tulla ilmi, että rajoittamista ja sen ennaltaehkäisemistä kyseisen asiakkaan kohdalla on käsitelty kehitysvammalain mukaisessa asiantuntijatiimissä, jonka tulee toimia työryhmänä ja tuntea yksikön asiakkaat ja yksikön toiminta. [

HL 6§ mukainen tarkoitussidonnaisuuden vaatimus rajoitustoimenpiteitä koskevan sääntelyn osalta merkitsee sitä, että rajoitustoimenpidettä voidaan käyttää ainoastaan laissa säädetyn tavoitteen saavuttamiseksi. Kehitysvammalain 42 f–42 n §:ssä tarkoitettujen rajoitustoimenpiteiden käyttö esimerkiksi rangaistuksena tai kasvatukselliseen tarkoitukseen ei ole sallittua. Ehdotamme, että rajoitustoimenpideasiakirjoissa ohjattaisiin kirjaamaan myös se, miten rajoitustoimenpiteen arvioidaan vaikuttavan asiakkaan toimintatapoihin jatkossa kyseisessä tilanteessa. [

Nämä kommentit koskevat pääsääntöisesti kaikki rajoittamistoimenpiteisiin liittyviä asiakirjoja.

**44. Ilmoitus aluehallintovirastolle asiakkaan sitomisesta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☒	☐	☐	☐	☐

45.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Kohta 16: Sitomisen syyt. Tämän tilalla tulisi käyttää ilmaisua, joka ohjaa kuvaamaan sitomiseen johtanutta tapahtumaketjua ja olosuhteita. Esimerkiksi yksittäinen tapahtuma, jossa asiakas vahingoittaa itseään tai toisia ihmisiä, eikä sitä saada loppumaan ilman sitomista, ei ole sitomisen syy, vaan sitomiseen johtanut tapahtumaketju on todennäköisesti alkanut jo paljon ennen kyseistä tilannetta.

46. Haluan (valitse vaihtoehto ja paina "seuraava")

Päätää kyselyn ja lähettää vastauksen

Päihdehuollon asiakirjat

60. Palautetta kyselystä

Toivomme, että vammaispalvelujen asiakirjarakenteista järjestettäisiin vielä toinen lausuntokierros sen jälkeen, kun nyt nähtävillä olleita rakenteita on muokattu sidosryhmien antamien kommenttien perusteella.

Vastattuasi kyselyyn paina Lähetä-painiketta, jolloin kysely lähtee vastaanottajalle.

Sinulla on sen jälkeen mahdollisuus tallentaa vastauksesi itsellesi sopivalla tavalla.